

NORLIT 2011

Conference on literature and politics

ROSKILDE, AUGUST 4.-6. 2011

ISBN: 978-87-7349-818-7

Papers published in relation to the NORLIT 2011 conference are made available under the CC license [by-nc-nd]. Find the terms of use at <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/dk/legalcode>.

Papers, som er offentliggjort i forbindelse med NORLIT 2011 konferencen stilles til rådighed under CC-licens[by-nc-nd]. Læs mere på <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>, hvis du vil vide, hvordan du må gøre brug af de registrerede papers.

Accessible online: <http://ruconf.ruc.dk/index.php/norlit/norlit2011/schedConf/presentations>

Den sociale vending i 00'ernes danske og norske lyrik

Peter Stein Larsen

I diskussionen af den danske og norske litteratur fra 00'erne og fremefter har man inden for kritikken i høj grad været en tendens til at fremhæve to karakteristika. For det første har man interesseret sig for en bestemt social og politisk vending inden for digtningen. For det andet har man i forlængelse heraf ofte interesseret sig for prosaen som genre med en særlig vægt på fiktionsgenrens grænseflade op til den biografiske fremstilling.

Hvad angår det første træk har man en række toneangivende litteraturkritiske skrifter, der understreger dette såsom Lars Bukdahls artikel "AGITPROPTRÆKKER! Ung Politisk Litteratur (UPL) 1997-2008" (2008)ⁱ og Tue Andersen Nexøs artikel "Vidnesbyrd fra velfærdsstaten. Ny dansk litteratur og den sociale virkelighed" (2009)ⁱⁱ. Synspunktet hos kritikere er, at litteraturen fra de seneste år adskiller sig fra den tidligere ved sit intense sociale og politiske engagement, idet en række tendenser fra 1970'erne samfundsorienterede litteratur nu får der anden luft i form af et usædvanlig slagkraftigt og kunstnerisk kvalificeret gennembrud. En helt parallel opfattelse af, at der sker en social vending omkring årtusindskiftet finder vi i de øvrige nordiske lande. Den norske kritiker Eivind Tjønneland karakteriserer f.eks. 1990'er-litteraturen som præget af "melankoli, teologi, naivisme og tilbaketrekning" og efterlyser i det nye årtusind en samtidslitteratur præget af konfrontation, aggression og begær.ⁱⁱⁱ

Modsat opfattelsen af 00'ernes litteratur som et gennembrud og en nyorientering har andre såsom Louise Mønster i "Revner, sprækker og skred. Noveller af Helle Helle, Pia Juul og Naja Marie Aidt i 00'erne"^{iv} (2010) peget på, at man måske snarere bør betragte 00'ernes litteratur i et længere litteraturhistorisk perspektiv, hvor kontinuiteten er mindst ligeså markant mellem 00'ernes og 90'ernes digtning. Jeg er her absolut enig med Mønster og vil i det følgende prøve at forfølge en bestemt tradition inden for den socialt og politisk orienterede litteratur, nemlig brugen af en flerstemmig strategi inden for poesien.

Hermed er jeg inde på det andet punkt i Bukdahls og Nexøs argumentation, nemlig at den sociale vending først og fremmest udtrykker sig inden for lyrikken. I ovennævnte artikler er fokus således på en række af tidens mest markante prosaforfatterskaber såsom Katrine Marie Guldager, Pablo Llambías, Helle Helle og Naja Marie Aidt. Også her er situationen parallel i de andre nordiske lande. Eksempelvis taler den norske romanforfatter Ari Behn om, hvordan den norske 1990'er-litteratur helt mangler socialt engagement. Han siger: "Jeg ser meg om i norsk litteratur og tenner ikke på noe av det som skrives".^v Værst står det, efter Behns opfattelse, til inden

for norsk lyrik: ”lyrikere er uten interesse i denne sammenheng [...] Det er vi prosaister som eier den spirituelle kapitalen”.^{vi} Modsat dette vil jeg i det følgende argumentere for, at lyrikken i højeste grad gennemgår en paralleludvikling i forhold til prosaen med hensyn til det sociale og politiske engagement.

Min tese er i det følgende for det første, at den sociale vending ytrer sig inden for lyrikken i relation til et bestemt stilistisk og udsigelsesmæssigt fænomen, nemlig flerstemmigheden. For det andet er det mit synspunkt, at den sociale vending, som angiveligt har fundet sted, langt fra er noget nyt fænomen inden for litteraturen, men at dens forformer kan ses op igennem hele det 20. århundrede.

Når vi taler om en flerstemmig lyrik, bør man indledende slå fast, hvad man mener med denne metaforiske etikette. Man taler således naturligvis ikke om en lyrik, i hvilken der konkret indgår flere stemmer eller aktører i udsigelsen, på samme måde som i flerstemmig sang, men derimod om at en række forskellige diskurser, typer af sprog eller stilarter er flettet ind i hinanden i det sproglige udsagn. Et sådant fænomen kan imidlertid optræde på to forskellige måder, som vil være i fokus i denne fremstilling, der er en sondering af nordisk lyrik efter 2000.

Jeg vil således i det følgende efter en indledende diskussion af disse to typer flerstemmighed se på en række markante eksempler de seneste års danske og norske lyrik. Det vil dreje sig om forfattere som Naja Marie Aidt, Ursula Andkjær Olsen, Geir Gulliksen og Audun Mortensen.

Skal vi således forstå den flerstemmige lyrik, er det vigtigt at betragte den som en poetisk tradition med en anden æstetik og med andre litteraturhistoriske forudsætninger end centrallyrikkens. Hvor vi med centrallyrik ofte forstår en type poesi, hvor udsigelsen er monologisk, og hvor en høj grad af stilistisk homogenitet er til stede, er det anderledes med den flerstemmige poetiske tradition, som jeg i afhandlingen *Drømme og dialoger. To poetiske traditioner omkring 2000* (2009) har kaldt *interaktionslyrik*^{vii}. I sidstnævnte lyriktype opnår teksten således en særlig dynamik i kraft af sammenstød mellem forskellige typer af sprog, og den poetiske tekst kan ofte være svært at afkode i kraft af en udpræget flertydighed og ironi i det poetiske udsagn.

Jeg vil her ikke i detaljer opridse det flerstemmige digts historie, men blot understrege, at dets fremvækst kan registreres fra begyndelsen af det 20. århundrede, hvor det bliver udbredt at kritisere den poetiske genre, som ellers har stået uantastet i sin høje status fra romantikken til symbolismen. Teoretisk er et af de første anslag mod lyrikken sakrale status Georg Lukács *Romanens teori* (1913), hvor Lukács bl.a. får afleveret følgende ironiske karakteristik af den lyriske genre:

[For lyrikken] eksisterer kun det store øjeblik, og i dette er den meningsfulde enhed af krop og sjæl, eller deres meningsfulde adskillelse, sjælens nødvendige og bejaede ensomhed, blevet evig: løsrevet fra den vilkårlige, flydende varighed, hævet op over tingenes trist betingede mangfoldighed, stivner sjælens reneste inderlighed til substans i det lyriske øjeblik, og den fremmede uerkendelige natur samler sig af indre drift til et helt igennem oplyst symbol.^{viii}

Man kan imidlertid i tiden efter Lukács ungdomsværk tale om to forskellige kunstneriske strømninger, der retter en fundamental kritik mod en litteratur, der dyrker ”sjælens reneste inderlighed”, ”det store øjeblik” og ”et helt igennem oplyst symbol”, hvilken kort og godt er essensen af centrallyrikken. Disse to tendenser er hver for sig determinerende i forhold til udviklingen af en flerstemmig poesi. Den første tendens er den moderne prosatradition, hvis rødder går tilbage til det 19. århundrede, og kan kaldes *prosaiseringen*. Den anden tendens er radikale kunstneriske eksperimenter i mellemkrigstiden, hvorfor vi her kan tale om en *avantgardisering*. For at belyse ideen om en flerstemmig poetisk tradition må man gå til en litteraturteori, der normalt ikke anvendes i forhold til lyrik.

For prosaiseringens vedkommende danner Michail Bachtins romananalyser en vigtig forståelsesramme. Bachtin taler i *Ordet i romanen* (1935-36) om, at man i den moderne roman finder en ”forskelligsprogethed”, hvor sammenstødet mellem forskellige diskurser skaber ironiske virkninger. Der bliver ved brugen af ”fremmede ord” ofte tale om en kritik af socialt forankrede grupperes normer via travestier over personers tale. Denne type flerstemmighed korresponderer på mange punkter med det udbredte litteraturvidenskabelige begreb, ’erlebte Rede’ eller dækket direkte tale. Bachtin karakteriserer bl.a. effekten af den ”forskelligsprogethed” med følgende formulering:

Ethvert konkret ord [ytring] opdager jo, at den genstand, som det er rettet mod, allerede er, om man så må sige, omtalt, bestridt, vurderet, svøbt ind i en dunkel dis eller snarere i lyset af ord, der allerede er udtalt om den. Den er omviklet og gennemtrængt af almene tanker, synspunkter, fremmede vurderinger, accenter. Således rettet mod sin genstand indgår ordet i denne dialogisk oprørte og anspændte sfære af fremmede ord, vurderinger og accenter. Det fletter sig ind i de fremmede ords komplicerede gensidige forhold, flyder sammen med nogle, stødes bort af andre, krydses med nogle helt tredje; og alt dette kan på afgørende vis forme ordet, kan aflejres i alle dets

meningsmæssige lag, komplicere dets udtryksformer og influere på hele den stilistiske fremtrædelsesform.^{ix}

Det skal naturligvis bemærkes, at ovenstående karakteristik fra Bachtins side er møttet på den moderne prosa, men det er en interessant pointe, at hans beskrivelser også korresponderer med dele af poesien. Den flerstemmige poesi synes således at have lært overordentlig meget af prosaen. Dette skyldes bl.a., at vi som i prosaen har at gøre med en poetisk stil, der i højere grad er influeret af de konkrete, talesproglige sammenhænge, som digterne har befundet sig i, end af overleverede konventioner for, hvordan poesi skrives.

Hvad angår avantgardiseringen af den flerstemmige poesi, bør man have fokus på brugen af en bestemt genre, nemlig montagen. Avantgardeteoriens mest indflydelsesrige værk, Peter Bürgers *Theorie der Avantgarde* (1974) fremhæver som prototypen på den avantgardistiske kunst det ”ikke-organiske” værk, der som sit mest markante udtryk har montagen. I montagen sker en sammenstilling af heterogene tekstuelle elementer, der tydeligt bærer præg af de kontekster, de stammer fra. En central formulering af Bürger lyder:

Det organiske kunstværk forsøger at udvise det faktum, at det er produceret. For det avantgardistiske gælder det modsatte: Det giver sig til kende som kunstig udformning, som artefakt. Så langt kan montagen gælde som grundprincip for den avantgardistiske kunst. Værkets ’montage’ viser hen til, at det er sammensat af fragmenter fra virkeligheden, det nedbryder skinnet af totalitet.^x

Montageprincippet er således, som man ser, på væsentlige punkter i overensstemmelse med Bachtins forestilling om flerstemmighed og ”fremmede ord”. I begge tilfælde installeres der stilistiske elementer med tilknytning til forskellige ydre instanser i et værk, og der sker en underminering af en autoritativ, monologisk udsigelse.

Der er dog også en forskel på den prosaistiske og den avantgardistiske flerstemmighed. I stilistisk henseende vedrører forskellen den intensitet, hvormed de ”fremmede ord” gennemtrænger det digteriske værk. I det førstnævnte tilfælde er de talesproglige ”fremmede ord” ofte en integreret del af stilen, og man ser, at de enkelte ord og tekstenheder i et værk er ’smittet’ og påvirket af flere forskellige kontekster på én gang. I den avantgardistiske flerstemmighed har vi i montageformen en

mere åbenlys, stilistisk heterogenitet, hvor de forskellige 'stemmer' ikke er knyttet så tæt sammen i kompositionen.

Tilbage står det at overveje, hvornår og hvorfor den flerstemmige interaktionslyrik får sit gennembrud. Man kan naturligvis henvise til meget specifikke begivenheder, som Lars Bukdahl, der i forbindelse med Niels Franks digtsamling *Tabernakel* fra 1996 i flere sammenhænge har talt om den "franske vending" i dansk poesi, eller Marianne Stidsen, der har fremhævet lyrikfestivalen *In the Making* i København fra 2001 som en afgørende cæsur i dansk lyrikhistorie.^{xi} En anden mulighed er at anskue lyrikken i et lidt bredere perspektiv, således at man kan pege på, at centrallyrikken og interaktionslyrikken op igennem det 20. århundrede har haft høj- og lavkonjunkturer, og at der i hvert fald ikke er tvivl om, at der har været et vældigt boom inden for den flerstemmige lyrik fra begyndelsen af det nye årtusinde og frem til i dag.

To danske eksempler – Aidt og Andkjær Olsen

Naja Marie Aidt er et udpræget eksempel i dansk lyrik fra de seneste år på en digter, der, på samme måde som Bachtin forklarer det, lader sprog fra omverdenen smitte og infiltrere sine poetiske tekster, således at de får et flerstemmigt præg. I digtsamlingen *Alting blinker* fra 2009 er det således i sandhed som at komme ind i et spejlkabinet af sprog, når man bevæger sig igennem værket. Anledningen til bogen er angiveligt, at forfatteren har bosat sig i New York, som jo stadig har status som smeltediglen over alle, hvad angår forskellige nationaliteter og livsformer. Aidt lader her alle mulige stemmer fra den sociale omverden interagere med hinanden i det poetiske udsagn, således at konflikter og brudflader mellem forskellige personer og normer blotlægges. Hør blot, hvordan det lyder, når Aidt blander ydre og indre og erindring og sansning i sin poetiske tour de force med centrum i nutidens New York:

Jeg siger ikke noget selv. Men ihukommer
intet mindre end feberystelser fordi nogen har sagt at gadefejere
pr. definition er børnelokkere thi der var mange visne blade i mit
kvarter. Men det her er altså et *neighborhood*. Og vi hører sang fra fire
kirker blande sig i den tynde søndagsluft, min albanske veninde bringer
egnsretter og sød te, vi indtager det hele på trappesten, jeg lidt sky,
hun alvorligt talende om sin japanske frisørs manglende evner for krøller^{xii}

I Aids tekst får vi via de mange forskellige aktører og disparate menneskelige udtryk ("gadefejere / pr. definition er børnelokkere", "sang fra fire / kirker", "albanske veninde bringer / egnsretter", "japanske frisørs manglende evner for krøller") formidlet et indtryk af en social virkelighed uden solidaritet, mening og sammenhæng. I *Alting blinker* formår digteren på denne vis med sin ironiske flerstemmighed at formulere en skarp politisk og social kritik. Modsætningen mellem sociale klasser, racismen og kvindeundertrykkelsen er temaer, der i Aids digte trækkes på tværs af tider og landegrænser, og vi befinder os i digtene ud over i New York og Danmark i bl.a. Dansk Vestindien og på Grønland, hvor poetens nådesløse udstilling af imperialismen og dens følger er særdeles hårdtslående. Dette skyldes ikke mindst den raffinerede absurdistiske humor som i den følgende salve: "hvis du kommer til Danmark / kan du klæde dig ud som / wienerbrød / så kan du bo / i bagerens vindue / indtil du bliver spist / eller smidt ud / så ligger du ingen / til last"^{xiii}.

Bevæger vi os herefter over til den type flerstemmighed, som er avantgardistisk orienteret, er Ursula Andkjær Olsen en af de vigtigste eksponenter for noget sådant i moderne dansk poesi. Hos Andkjær Olsen er montageformen, hvor disparate tekstmoduler er knyttet sammen i en ofte løs komposition, grundformen. Hendes digtsamlinger fra *Lulus sange og taler* (2000) til *Have og helvede* (2010) er alle vidtspændende værker med komplekse blandinger af vidt forskellige teksttyper som vrøvlevers, filosofiske essays, citater, intime dialoger, aforismer, teoretiske foredrag og stumper af fortællinger. Digternes mest foretrukne virkemiddel er ordspillet, der ofte anvendes i en syleskarp og sarkastisk samfundskritik, som man f.eks. oplever det i en række travestier over reklametekster i *Ægteskabet mellem vejen og udvejen* (2005):

Nye farver til trædemøllen!

Udstyr din trædemølle, så naboen bliver grøn af misundelse! Nu også med blinklygter.

*

Det gode liv ligger for
enden af en lang
mørk gang.

Find det hos Deres ejendomsmægler!

PS Husk: Giv ikke ved dørene!^{xiv}

De stilistiske raffinementer er, som man ser, overvældende i det korte tekstuddrag af Andkjær Olsen. Hele fem reklameslogans ("Nye farver", "Udstyr din", "Nu også med", "Det gode liv", "Find det hos") maltraktes og udstilles, som de tomme floskler de er, ved brug af overraskende ordsammensætninger. Her er specielt den parodiske bogstaveliggørelse af livsstilsbegreber som "trædemøllen" og "det gode liv" effektiv. Trumfen falder som et knippslag i den afsluttende formulering, hvor en lille grammatisk ændring af et verbum fra den vanlige tempusform til imperativ udstiller holdningen i udtrykket i hele dens brutalitet og afstumpethed: "PS Husk: Giv ikke ved dørene!"

To norske eksempler – Gulliksen og Mortensen

I norsk lyrik fra de sidste årtier har en hovedskikkelse, hvad angår orienteringen mod en flerstemmig strategi, været Geir Gulliksen. Gulliksen manifesterede sig med essayet "Virkelighet" fra 1996, i hvilket han forsvarer en litteratur, der forholder sig til den konkrete sociale virkelighed frem for som i den centrallyriske tradition at udforske et jeks drømme og længsler efter en tilstand hinsides det samfundsmæssige.^{xv} Digtsamlingen *Se på meg nå* (2005) rummer typiske eksempler på Geir Gulliksens interaktionslyrik:

Hun hadde vært ute og lekt hele ettermiddagen
hun var varm i ansiktet da hun satt ved bordet
hun spiste nesten ingenting
og da hun la seg i sengen var hun blitt syk
hun hadde begynt å fryse
og hun sa jeg liker ikke å fryse
så jeg hentet et ekstra teppe til henne
det hadde ligget under trappa, det var kaldt
og hun kunne ikke forstå hvordan
hun skulle bli varm av noe som var så kaldt

og så sa hun: hvorfor blir vi varme av tepper
og hvorfor blir vi varme av klær
og da jeg prøvde å forklare
at varmen hun kjenner når teppet blir varmt
kommer fra henne selv
at teppet og klærne bare hjelper til
med å la varmen bli hos henne
at kroppen hennes er som en ovn
og at det strømer varme ut fra den
da så hun opp i taket med blanke øyne
som ikke blunket, og hun sa jeg liker ikke å fryse
og etter en stund sa hun at hun var varm
og hun sa jeg liker ikke å være varm heller
og vi tok av henne teppene
og hun lå der i rød pyjamas
og etter en stund sa hun at hun var blitt kald
og da jeg pakket teppet rundt henne sovnte hun
Dagen etter var hun frisk og gikk ut igjen
og jeg så henne løpe bortover veien
og jeg visste at kroppen hennes var varm
og at det strømmer varme fra henne uavlatelig
hun puster og avgir varme til verden
uten at verden kanskje
egentlig bryr seg

Digtets emne er en fars dagligdags samvær med sin datter – et motiv, der i den symbolistisk-modernistiske tradition med dens fokus på et overpersonligt subjekt og en visionær særværden aldrig ville have fundet vej til poesien. Og udsigelsesformen er også så langt fra, hvad man finder i dele af centrallyrikken med dens patosladede tone og apostrofiske anrøelse, idet der er tale om en fuldstændig ukunstlet intim dialog mellem en voksen og et barn. Vi iagttager, hvordan Bachtinske ”fremmede ord” fra barnets tale overalt er flettet ind i teksten i form af replikkerne: ”jeg

liker ikke å fryse”, hvorfor blir vi varme av tepper / og hvorfor blir vi varme av klær og ”jeg liker ikke å være varm heller”.

Når betegnelserne interaktionslyrik og prosaisering er velegnede i relation til Gulliksens lyrik, skyldes det selvfølgelig også, at fokus netop er flyttet fra digterens unikke sjælelige dybder til et helt almindeligt og elementært, men ikke desto mindre gribende, stof, i form af samspillet mellem to dybt forbundne personer. Men sin gentagelse af den enkle udsagn om livsfornödenheder, som datteren kommer med, mimer teksten den tillid, nærhed og kærlighed, som opleves mellem en far og hans barn.

En anderledes avantgardisk orienteret flerstemmighed forekommer i dele af den nyeste norske poesi. Et eksempel på en digter, hvis poetiske strategi på visse punkter ligner Ursula Andkjær Olsens, er Audun Mortensen, der i 2009 udgav værket *alle_forteller_meg_hvor_bra_jeg_er_i_tilfelle_jeg_blr_det*. Man fornemmer helt ud i titlen med brugen af _, hvordan en dominerende inspirationskilde er internettet. Bogen afspejler således i høj grad lyrikkens nye rolle i ’post-bog-tidsalderen’, hvor denne i stigende grad optræder i interaktioner med andre kunstarter, som performance og som internetformidlede enheder. Audun Mortensen udtaler da også i følgebrevet til sin digtsamling, at denne er for alle dem, der ”hænger på Internettet og lever et liv fyldt med filmcitater og facebook-opdateringer”. Desuden tilføjer han, at han ikke er i stand til at skrive et digt ”uden at referere til mtv eller Harry Potter”.^{xvi}

I dansk sammenhæng har man døbt den tendens, som Mortensen indskriver sig i, Google-poesien. Strømningen indeholder inden for dansk lyrik værker som Christian Yde Frosthølm’s *Ofte stillede spørgsmål* fra 2008 og Pejk Malinovskis *Den store danske drømmebog* fra 2010, i hvilke essensen er, at den personlige udsigelse og den diktatoriske fantasi fuldstændig er erstattet af montagekunstnerens evne til at sammensætte citater hentet fra Internettet.

I Audun Mortensens værk finder man lister over IP-adresser og kommandoer fra g-mail. Den første tekst hedder “disse vil jeg gjerne treffe” og indledes: ”193.157.233.82 / 208.773.188.16 / 184.549.294.02 / 993.235.932.85.” Den næste indledes: ”Reply to all / Forward / Reply by chat / Filter messages like this / Print / Add to Contact list / Delete messages / Report phishing / Report not phishing”.^{xvii} Man må absolut indrømme, at der i teksterne kommunikeres noget om, at fremmedgørelse og omvendt proportionalitet mellem kvalitet og kvantitet i kontakten mellem mennesker i en digitaliseret og globaliseret verden.

Derudover udfordres poesiens grænser naturligvis til det yderste i Mortensens værk, og man kan roligt sige, at hans tekster er en moderne bekræftelse på Roman Jakobsens tese fra essayet

”Hvad er poesi?” (1933) om, at man også i hotelregninger og menukort kan være poesi, eller måske nærmere Paul de Mans mere illusionsløse fra ”Lyric and Modernity” (1971), hvor det slås fast, at poesi kun kan defineres som ’en bestemt måde at læse på’.^{xviii} En tekst fra *alle_forteller_meg_hvor_bra_jeg_er_i_tilfelle_jeg_bliv_det* hedder ”kafkaesque” og lyder i sin helhed:

våkner ’dagen derpå’
stikker q-tipen langt inn i øret
føler at den ’stopper’/treffer et eller annet
gråter innvendig
leser om ’date rape’ på urbandictionary.com
blir bekymret for at noen puttet noe i drinken min i går
lurer på om noen vil putte noe i drinken min før jeg dør
lurer på om jeg blir opphisset av å tenke på ’date rape’
føler meg nervøs
leser videre på urbandictionary.com^{xix}

Teksten er, som man ser, en af dem i bogen, der ikke er en fuldstændig montage bestående af vidt forskellige tekstmoduler. Alligevel ser man, at tekstens essens i et og alt er implanteringen af og interaksjonen med internettets tekstverden i form af det syntetiske tekstkompleks ”’date rape’ på urbandictionary.com”.

Slutord

Vi har set, at der i Danmark og Norge i det nye årtusind er tale om parallelle fænomener på den poetiske scene, hvad angår udviklingen af to forskellige typer interaktionslyrik, nemlig henholdsvis en prosaistisk og en avantgardistisk orienteret, flerstemmig digtning. Naja Marie Aidt, Ursula Andkjær Olsen, Geir Gulliksen og Audun Mortensen er her repræsentanter for markante tendenser.

Fælles for de nævnte digtere er opbruddet fra en centrallyrisk norm, i følge hvilken poesi er tekster med en afgrænset form, et poetisk særsprog og et veldefineret udsigelsescentrum i et poetisk univers. Hos de nye digtere er opgøret med grænserne mellem genrer, kunstarter og medier samt den vilde ekspansion af den poetiske genre et fundamentalt anliggende. Skal man vurdere dette projekt, kan man anlægge to forskellige synsvinkler.

På den ene side er det indiskutabelt, at den nye lyrik i kraft af sine konventionsopgør, hvad angår brugen af genrer og medier, har fået aktiveret og er kommet i kontakt med mange mennesker. Publiceringen af poetiske tekster på internettet er i disse år særdeles stor, ligesom man kan registrere en skov af creative writing-kurser, lyrikcaféer, lyrikfestivaler, digtoplæsninger samt arrangementer med fænomener som poetry slam, open mike poetry og spoken word i de nordiske lande. Og at lyrikken i alle disse sammenhænge fungerer i samklang med lydige og visuelle effekter, synes at være en markant årsag til, at et større publikum har fået kendskab til lyrik. Tendensen til, at sanglykken opfattes som noget fundamentalt andet end ”digtsamlingslyrikken”, er da også mærkbart på tilbagetog, og et betragteligt antal af digtere, der tidligere har fungeret som ”rene centrallyrikere”, har i de seneste år lanceret poetiske værker, der ligeledes har indeholdt musik og performative effekter.

At de seneste års lyrik har haft et intenst mellemværende med andre kunstarter, kan på den anden side også give anledning til en kritisk optik på fænomenet. Man kan spørge, om det forhold at lyrikken ustandselig interagerer med andre visuelle og auditive kunstarter og dagligt snor sig, badet i lilla lyd, gennem den moderne verdens medier, ikke skygger for det, som lyrikken er bedre til end nogen anden genre, nemlig at udtrykke en sjælelig tilstand hos et individ i et unikt sprog? Eller om den moderne interaktionslyrik ikke har glemt kvaliteten ved den grundsituation, hvori oplevelsen af den lyriske genre er foregået de sidste to hundrede år, nemlig i enerum med en digtsamling?

Jeg tror, at man kommer længst med en pragmatisk midterposition mellem de to synspunkter. Det burde være muligt at stille sig åben over for lyrikkens nye muligheder i en global og digital verden, samtidig med at man har øje for kvalitetene i den poetiske tradition.

ⁱ Lars Bukdahl: ”AGITPROPTRÆKKER! Ung Politisk Litteratur (UPL) 1997-2008” i *Dansk noter* 2, 2008.

ⁱⁱ Tue Andersen Nexø: ”Vidnesbyrd fra velfærdsstaten. Ny dansk litteratur og den sociale virkelighed” i *Kritik* nr. 191, 2009.

ⁱⁱⁱ *Dagbladet* 3. juli 2000.

^{iv} Louise Mønster: ”Revner, sprækker og skred. Noveller af Helle Helle, Pia Juul og Naja Marie Aidt i 00’erne”, *Passage* 63, 2010.

^v *Dagbladet* 20. august 1999.

^{vi} *Dagbladet* 27. august 1998.

^{vii} Peter Stein Larsen: *Drømme og dialoger. To poetiske traditioner omkring 2000*, Odense: Syddansk Universitetsforlag 2010

^{viii} Georg Lukács: *Romanens teori*, Århus: Klim 1994: 50.

^{ix} Michail Bachtin: *Ordet i romanen*, København: Gyldendal 2003: 66.

^x Peter Bürger: *Om avantgarden*, Oslo: Cappelen 1998, 116.

^{xi} Marianne Stidsen: ”Som pålægget i en sexsandwich. Amerikanske spor i den danske samtidslyrik”, i: *Den Blå Port*, nr. 86, København 2011.

^{xii} Naja Marie Aidt: *Alting blinker*, København: Gyldendal 2009, 18.

^{xiii} *Ibid.* 48.

^{xiv} Ursula Andkjær Olsen: *Ægteskabet mellem vejen og udvejen*, København: Gyldendal 2005, 165.

^{xv} Geir Gulliksen: *Virkelighet og andre essays*, Oslo: Oktober: 1996.

^{xvi} Audun Mortensen: *alle_forteller_meg_hvor_bra_jeg_er_i_tilfelle_jeg_blir_det*, Flamme Forlag: Oslo 2009.

^{xvii} *Ibid.* 34 og 69.

^{xviii} Roman Jakobson: ”Hva er poesi?” (1933), i: Atle Kittang m.fl. (red.): *Moderne litteraturteori*, Universitetsforlaget: Oslo 1991, og Paul de Man: ”Lyric and Modernity”, i: *Blindness and Insight*, New York: Oxford University Press 1971.

^{xix} *Ibid.* 33.